

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยที่ไค่ถาวมาแล้วทั้งหมดได้แสดงให้เห็นแล้วว่า การเมืองในภูมิภาคอินโดจีนไค่ถาวให้เกิปัญหาผู้ลี้ภัยอินโดจีนขึ้น ขณะเดียวกัน ปัญหาผู้ลี้ภัยอินโดจีนก็ก่อให้เกิดปัญหาการเมืองติดตามมาด้วย และสำหรับ ประเทศไทยนั้น ฝ่ายไทยต้องตกอยู่ในภาวะจำยอมที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการที่จะ ต้องให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ลี้ภัยอินโดจีนเนื่องจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์บังคับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีของผู้ลี้ภัยอินโดจีนที่มาทางบก การยอมรับผู้ลี้ภัยอินโดจีน ไว้ให้ที่พักพิงในประเทศเป็นการชั่วคราว พร้อมทั้งไค่ถาวอำนวยความสะดวกในด้าน บังคับ ๘ ให้แก่ผู้ลี้ภัยอินโดจีนเหล่านั้นเป็นการแสดงออกถึงพันธะทางศีลธรรมและ หลักมนุษยธรรมของไทยในฐานะประเทศหนึ่งในประชาคมระหว่างประเทศเท่านั้น ทั้งนี้เพราะฝ่ายไทยไม่มีข้อผูกพันตามกฎหมายใด ๆ ในอันที่จะต้องให้การปฏิบัติ เช่นนั้นแก่ผู้ลี้ภัยอินโดจีนจำนวนมากที่หลั่งไหลเข้ามาในประเทศ ทั้ง ๆ ที่ในบางกรณี การช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมดังกล่าวไค่มีผลทำให้ประเทศไทยต้องยอมรับเงื่อนไข และกฎเกณฑ์บางประการเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัยจนเป็นเหตุให้ไม่อาจจะใช้อำนาจ อธิปไตยภายในดินแดนของตนไค่อย่างเต็มที่

ในชั้นนี้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นองค์การสหประชาชาติ องค์การ ต่างประเทศต่าง ๆ รวมทั้งรัฐบาลต่างประเทศทั้งหลาย ควรจะต้องตระหนักดีว่า การยอมรับผู้ลี้ภัยอินโดจีนไว้ในประเทศเป็นการชั่วคราวนั้น เป็นการช่วยเหลือเพื่อให้ พันภัยพิบัติเฉพาะหน้าซึ่งพอจะช่วยไค่เท่านั้น ทั้งนี้ การช่วยเหลือดังกล่าวจะดำเนินอยู่ ตราบใดที่การช่วยเหลือนั้นจะไม่เป็นอันตรายหรือกระทบกระเทือนผลประโยชน์อันสำคัญ ของประเทศไทย และในเมื่อบัดนี้ข้อเท็จจริงไค่ปรากฏอย่างแจ่มชัดแล้วว่า ผลประโยชน์ ของประเทศไทยไค่ถูกกระทบกระเทือนอย่างมากในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม ดังนั้น จึงถึงเวลาแล้วที่รัฐบาลไทยควรจะได้แสดงให้ประชาคม-

ระหว่างประเทศใดที่ระหนักยิ่งขึ้นถึงความรับผิดชอบร่วมกันของทุกประเทศในอันที่จะช่วยกันแก้ปัญหาให้สำเร็จลุล่วงไป มิใช่จะละทิ้งไว้ให้ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่ยากจนต้องรับภาระนี้คนเดียว

อย่างไรก็ดี แมว่าทางการไทยจะได้พยายามดำเนินการทุกด้านเพื่อแก้ไขปัญหานี้ ไม่ว่าจะเป็นการส่งผู้ลี้ภัยกลับสู่ประเทศมาตุภูมิหรือการส่งผู้ลี้ภัยไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่สาม แต่จนถึงขณะนี้ยังไม่ประสบผลเป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือ ในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งผู้ลี้ภัยกลับสู่ประเทศมาตุภูมินั้น ปัจจัยสำคัญก็คือความสมัครใจของผู้ลี้ภัยในการกลับสู่ประเทศมาตุภูมิของตน นอกจากนั้น ประเทศมาตุภูมิของผู้ลี้ภัยอินโดจีนเองจะต้องให้หลักประกันที่เชื่อถือได้ว่าผู้ลี้ภัยอินโดจีนที่สมัครใจจะกลับประเทศนั้นจะไม่ได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิตเมื่อเขาเหล่านั้นกลับถึงประเทศของเขาแล้ว ทั้งนี้ การจะดำเนินการใด ๆ ก็ต้องอาศัยบรรยากาศทางการเมืองระหว่างประเทศที่เอื้ออำนวยด้วย ส่วนการส่งผู้ลี้ภัยอินโดจีนไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่สามนั้น ฝ่ายไทยไม่อาจจะหวังในเรื่องนี้ได้มากนัก เพราะมีไม่กี่ประเทศที่ยอมรับผู้ลี้ภัยอินโดจีนเข้าประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่การดำเนินการที่เป็นอยู่ก็ยังไม่อยู่ในวงจำกัด ทั้งนี้ เพราะมีได้เกี่ยวเนื่องโดยตรงกับผลประโยชน์ของประเทศนั้น ๆ ทั้งยังขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในหลายประการด้วย นอกจากนั้น การดำเนินการขณะนี้ก็ยังอยู่ในลักษณะต่างคนต่างทำมากกว่า แมว่าจะมีสำนักงานข้าหลวงใหญ่ ๆ เป็นหน่วยกลางในเรื่องนี้ก็ตาม แต่ก็มิได้มีการประสานงานกันแต่อย่างใด ประกอบกับแต่ละประเทศยังมีได้มีโครงการระยะยาวที่แน่นอนเกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วย ดังนั้น ทรายใดที่อัตราการส่งผู้ลี้ภัยอินโดจีนออกไปจากประเทศยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการเข้ามาในประเทศไทยของผู้ลี้ภัยอินโดจีนจนถึงทุกวันนี้ ความจริงที่ทุกฝ่ายจะต้องยอมรับอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้คือจะต้องมีผู้ลี้ภัยอินโดจีนจำนวนหนึ่งตกค้างอยู่ในประเทศไทยต่อไป

ในแง่ของรัฐบาลไทยนั้น กล่าวได้ว่ารัฐบาลยังไม่มีความนโยบายและท่าทีที่แน่ชัดในเรื่องนี้ รวมทั้งนโยบายระยะยาวด้วย การดำเนินการทุกอย่างที่กระทำอยู่ในขณะนี้ เป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น ฉะนั้น เมื่อจะต้องยอมรับความจริงว่าจะมี

ผู้ลี้ภัยอินโดจีนจำนวนหนึ่งตกค้างอยู่ในประเทศแล้ว ก็เป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องเตรียมการเพื่อรับกับปัญหานี้เสียแต่เนิ่น ๆ โดยอาศัยการประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนี้โดยจะต้องยึดหลักผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นประการสำคัญ

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่รัฐบาลควรจะทำในขั้นนี้ก็คือ รัฐบาลจะต้องพยายามชี้แจงให้ประชาชนภายในประเทศเข้าใจปัญหาและหน้าที่ของรัฐบาลในเรื่องนี้อย่างถูกต้อง เพราะเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกล่าวได้ว่า รัฐบาลยังให้การประชาสัมพันธ์ในเรื่องนี้น้อยมาก ผลก็คือรัฐบาลไม่อาจจะทราบเท่าที่ของประชาชนฝ่ายต่าง ๆ ในประเทศได้เนื่องจากประชาชนไม่เข้าใจปัญหาและไม่มีข้อมูลที่แน่นอนที่จะใช้ในการวินิจฉัยปัญหาที่กำลังประสบอยู่ได้ จึงทำให้เกิดความคิดเห็นแตกแยกในหมู่ประชาชนซึ่งจะเป็นปัญหาสำหรับรัฐบาลเองในอนาคต

นอกจากนั้น สำหรับผู้ลี้ภัยที่มีความรู้ความสามารถนั้น รัฐบาลควรจะต้องกำหนดหน้าที่ของตนเองให้แน่ชัดเพื่อที่จะได้หาประโยชน์จากบุคคลเหล่านั้นให้ได้มากที่สุด ในช่วงที่เขาเหล่านั้นยังอยู่ในประเทศไทย ทั้งนี้ควรจะได้เพิ่มความพยายามยิ่งขึ้นในการเจรจาให้ประเทศต่าง ๆ ลดเงื่อนไขในการพิจารณาผู้ลี้ภัยเข้าไปตั้งถิ่นฐานในประเทศนั้น ๆ ลงบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เงื่อนไขในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถของผู้ลี้ภัย เพื่อที่ว่าผู้ลี้ภัยที่จะคงเหลือตกค้างอยู่ในประเทศไทยจะไม่เป็นภาระแก่รัฐบาลมาก

ในด้านการส่งผู้ลี้ภัยอินโดจีนออกไปจากประเทศนั้น เป็นที่แน่นอนว่ารัฐบาลจะต้องคำนึงถึงผลกระทบกระเทือนต่าง ๆ ที่จะตามมาหากรัฐบาลจะดำเนินนโยบายที่แข็งกร้าวในเรื่องนี้ ในขั้นนี้ รัฐบาลจึงน่าจะพยายามใช้การดำเนินการตามวิถีทางการทูตกับประเทศมาตุภูมิของผู้ลี้ภัย โดยเฉพาะกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในเรื่องการส่งผู้ลี้ภัยกลับสู่มาตุภูมิ เพราะหากการดำเนินการในเรื่องนี้สำเร็จก็นับว่าเป็นการลดภาระของรัฐบาลไปกว่าครึ่ง ทั้งยังอาจจะใช้เป็นตัวอย่างในการดำเนินการกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตยต่อไปได้ เมื่อสถานการณ์การสู้รบในประเทศนั้นยุติลงแล้ว ซึ่งวิธีการแก้ปัญหาในลักษณะนี้ย่อมเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องของแม่แต่สำนักงานข้าหลวงใหญ่ ฯ